

Vår man i TV-r

Johan Groth:

Jag litar på

FLYGVAPNET

Röda baracker. Rader av parkerade militärfordon omstoppade i ett vitt och till synes orört snötäcke. En ovanlig stillhet. Få människor syns till. Jag väntar utanför en vädercentral på hemlig ort, någonstans i Sverige. Jag vet inte från vilket håll Han kommer. Det dröjer.

Så plötsligt står Han där: Flygvapnets "etermediameteorolog" 33-årige majoren JOHAN GROTH – sig lik från TV-rutan med sitt generösa leende under starkt blågade ögonbryn.

Johan Groth visar vägen in i hemligheten. En tunnel lika bred som en motorväg. Och visst, det finns bilar i berget. Fantastiskt. Det är kallt och rått och ljuset är dämpat. Vägen känns oändlig. Men Johan lärtar upp med den senaste väderprognosen.

– Mera kyla, mera snö, förkunnar han. (Prognosen gäller slutet av januari.) Det är märkligt att de här inne i berget kan analysera vädret därute!

I underjorden

Vi kliver in i bergets central in i värmen. Likt ett kontorskomplex finns här korridorer, trappor upp och trappor ner, mattor och möblemang, avdelningar och namn på dörrar. Ett underjordiskt samhälle i miniatyr. Här finns både ute och inne.

Den regionala vädercentralen i mellersta luftförsvarssektorn – eller RVädc M som man säger i Flygvapnet – är några små kontorsrum och ett stort kontorslandskap. Johan presenterar sina kolleger – militära meteorologer och civila assistenter.

– Är det TV-kändisen som ska intervjuas nu igen, hör

jag en av Johans kolleger viska med glimten-i-ögan-sarkasm. Johan ser oberörd ut. Det skämtas visst en del om hans offentliga TV-inslag i yrket.

Personalen i vädercentralen är ung. Stämningen känns skämtsamt kamratlig med en stark underton av seriositet. Gruppen består egentligen bara av två typer av tjänster. De militära meteorologerna och de civila assistenterna, både män och kvinnor.

Vädercentralen är beman-

nad dygnet om. Den förser mellansveriges staber, förband, radarstationer och baser – med såväl väderanalyser som väderprognoser dygnets 24 timmar året om.

Johans telefon ringer ideligen. Jag får därför gott om tid att andas atmosfären och reflektera över en ny värld.

Aktivitet med antikvit

Väggarna i det stora kontorslandskapet pryds av stora väderkartor som kontinuerligt uppdateras. För en oinvigd betraktare ser de ut som svepande svart-vit konst. Streck och konturer. Och runda bulliga tussar – det måste vara moln!

På bildskärmarna syns färgsprakande radar- och satellitbilder. Assistenterna knappar in de senaste väderinformatiönerna och meteorologerna kan sedan hämta de olika informationerna för sina analyser och prognoser. Ännu en kort tid sammanställs dessa automatiskt ... men på papper.

Men ett högdatoriserat, papperslöst system är på väg att införas. Det kallas MILMET. Den tekniska utrustningen är i övrigt ungefär densamma som på ett modernt kontor – datorer, telefaxar och en utrustning för digital överföring av väderkartor.

Men något har de som inga andra kontor har; en svart bakelit-telefon med vev och fingerskiva. En klenod och en charmig kontrast som är typisk

för försvaret. Ett litet svart stycke historia, mitt ibland digital teknik.

– Förlåt, säger Johan urskuldande och lägger på sin antikvit till bakelitlur för säkert sjätte gången på en halvtimme. – Var var vi? undrar han.

Fysikalisk reaktion

Han tänker tillbaka och minns sig som en skoltrött gymnasist på naturvetarlinjen i Linköping. Som alla andra elever stod han inför det svåra valet vad gäller "praktisk yrkesorientering".

– Jag visste ju inte vad jag ville bli, när jag blev stor, säger Johan uppgivet. Han fortsätter: På en fysiklektion labbade vi i meteorologi och plötsligt kände jag att detta var skoj.

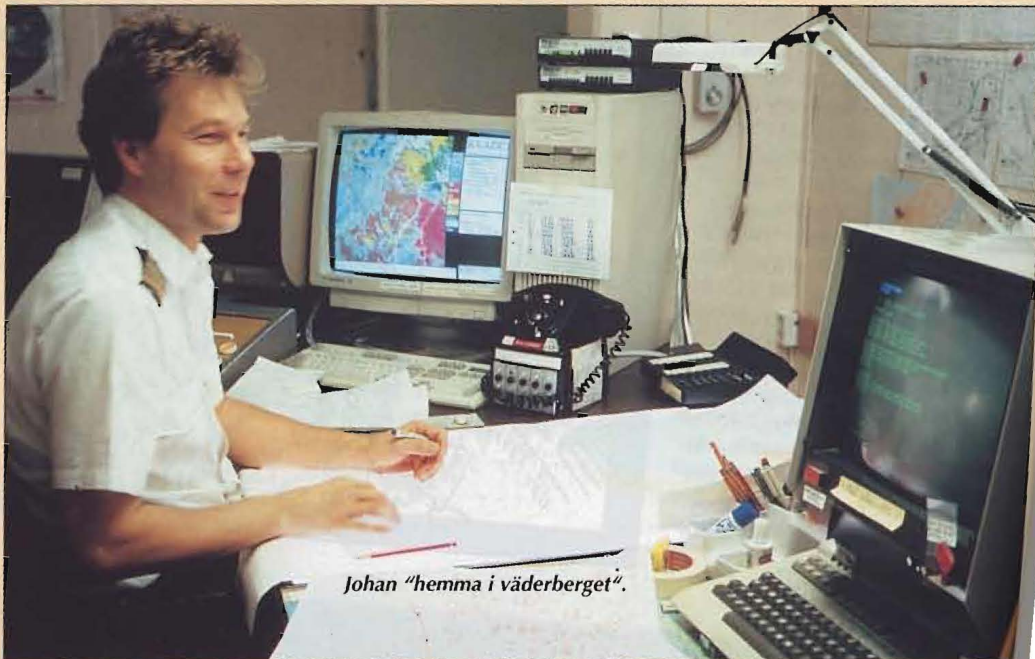
Johan hade turen att få praktisera på SMHI, trots att det inte var kutym att ta emot praktikanter. Han hade tur en gång till. Johan blev handledd av väderkungen själv, Curry Melin (TV-kändis och f d flygvapenanställd som 1949 räddade sig med fallskärn ur en SK 25:a).

– Curry tog med mig till TV. Det var jättespännande, säger Johan.

Jag undrar om Johan nu knutit ihop drömsäcken – meteorologi och TV.

– Nej, säger han. Han hade aldrig någon dröm om TV, men han hade ett stort intresse för flygplan.

– Jag har alltid tyckt om att titta på flygplan. Men bara titta.

Johan "hemma i väderberget".

För sitter man inuti, kan man ju inte se dem, säger Johan med registrerbar tydlighet.

Antogs av Armén

Pilotyrket var därför inget för honom. Men genom SMHI och Curry Melin hade Johan åtminstone lumparplanerna klara för sig. Han ville till Flygvapnet. Men blev uttagen till Armén.

Men skam den som ger sig. Johan stod på sig och sökte om. Han blev så småningom antagen vid Flygvapnets väderskola på Ljungbyhed. Där bakades värnplikstjänstgöringen in i grundläggande utbildning i vädertjänst inkluderandes grunderna i att flyga. Under detta år fördjupades Johans intresse och han bestämde sig definitivt för att satsa på försvarets meteorologutbildning. Tillsammans med fyra andra blev Johan uttagen till den fortsatta utbildningen bl a vid Uppsala universitet. Dessa fem utvalda utgjorde 1978 års kull av blivande försvarsmeteorologer.

Utbildningen omfattar både yrkesspecifika ämnen som meteorologi, vädertjänst och väderspaning (såväl praktisk spaning som navigering i SK 60 – varje kadett får ca 25 flygtimmar) och allmänna ämnen som fysik, matematik och engelska. Pedagogik och ledarskap ingår naturligt i den allmänmilitära delen av utbildningen. Det är en gedigen utbildning på totalt fem och ett halvt år.

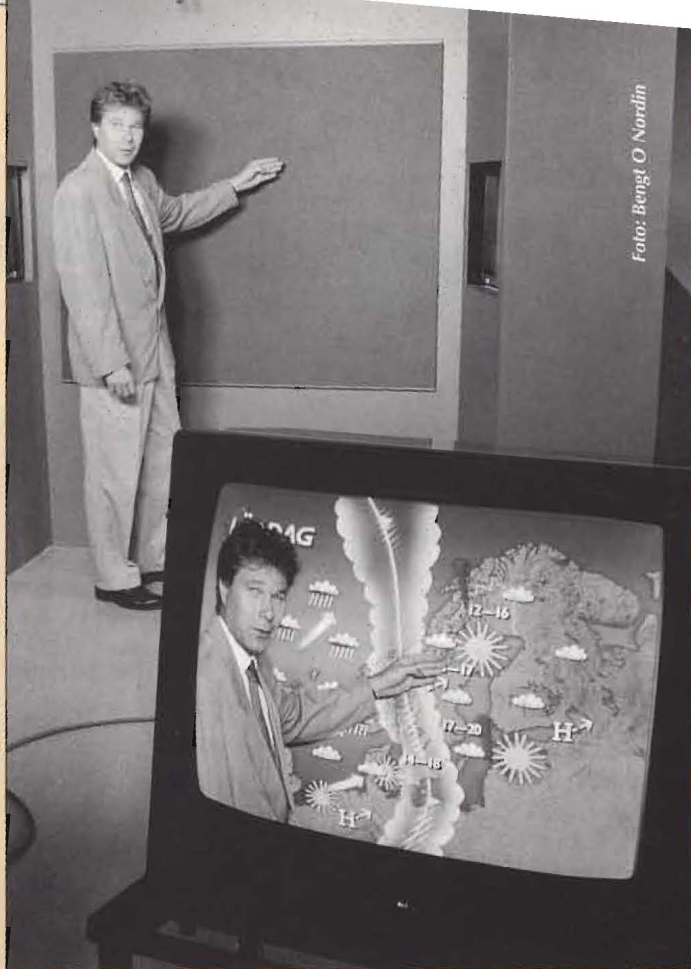
Bra men slitigt

– gentligen var jag trött på att plugga. Men prestigen att lyckas och viljan att bli yrkesofficer och meteorolog gjorde att jag tog mig igenom, säger Johan. Han minns också hur bra han hade det.

– Vi som läste för försvaret hade det väl förspant jämfört med de civila i kursen. Vi hade dagsättning, fri kost och logi, säger Johan. Han berättar med entusiasm om rummet mitt på S:t Eriksplan, som betalades av Flygvapnet.

– Men vi fem flygvapenkontrakterade fick arbeta hårt under sommarloven, säger han. Vi praktiserade på väderavdelningar och gick kurser och hade "gröntjänst", fortsätter Johan.

1983 examinerades försvarsmeteorolog Johan Groth. Han placerades vid flygflottiljen i Luleå – dvs F 21.

"Tritausend feet. Roger"

Ett skrapande ljud hörs plötsligt från en stor apparat med knappar, lur och högtalare. En man försöker prata engelska men med stark slavisk brytning, tycker jag.

– Nej, nej, säger Johan. Det är civila piloter som rapporterar väder på engelskt rapportspråk. Då har de ett annorlunda uttal för att inte blanda samman till exempel vissa siffror. Och nog låter det annorlunda alltid, när "three thousand" uttalas som "tritausen" och när "yes" heter "roger".

På 122,6 mhz rapporteras alla typer av väderrapporter. Det svenska flygvapnet använder också frekvensen, men man talar svenska och då heter faktiskt tre "trea". Det raspar i högtalaren och titt som tätt kommer allehanda väderrapporter rakt ut i kontorslandskapet. Här talas verkligen väder och vind, tro det eller ej, akademiker emellan på fullt allvar.

TV-annons

Johan är envis och gillar utmaningar. Trots att han säger att han aldrig hade för avsikt att göra TV-debut, tror jag att tanken likväl fanns någonstans i bakhuvudet allt sedan Curry Melin-tiden hösten 1977. Johan berättar att

SMHI egentligen sökte en ung meteorologtjej, när Akutellt skulle förnya sitt väderinslag.

– Ingenting stämde in på mig. Men jag sökte ändå, säger Johan och skrattar.

Men skratta det gjorde han säkert inte den gången i december 1989, när han efter många gallringar var framme vid första studioövningen.

Så blev det TV-debut till trettonhelgen 1990.

– Det var hur rörigt som helst i studion, säger Johan på sin linköpingsdialekt. Alla höll på med sitt. Det slamrades och var allmänt stökigt ända till dess det var tid för mig. Då tystnade alla. Jag trodde något var fel. Men alla var spända på hur jag skulle klara mig och la sina sysslor åt sidan. Jag hann aldrig bli nervös, berättar Johan såhär tre år senare. Säkert har han glömt en del av vedermodorna.

I dag har Johan värvats till tvåans Rapport och jobbar ihop med John Pohlman. Johan presenterar vädret för ungefär tre miljoner tittare, en till två kvällar i veckan. Tillsammans med arbetet på RVädcM blir det en diger arbetsbörda.

TV bra – FV bäst

– Men det är ett sätt att utveckla sig och få bredare vyer, säger han, och fortsätter:

– För att kunna bli "vän" med kameran gäller det att kunna tänka bort att man pratar för 2,5 miljoner människor. I stället är det "bara" kameran man pratar mot och är egentligen ganska ofarligt, eftersom den inte har några känslor alls. Vilket också är ganska hopplöst eftersom man aldrig får några reaktioner på det man säger, tycker Johan.

– Croma-tekniken är ett sätt att presentera datorbild på en duk eller skärm, där bilden i sig är omöjlig att se direkt för ögat. Man måste titta på sig själv i en monotor vid sidan om för att se var bilden är och hur den ser ut och var man själv pekar. Låter det krångligt? Se på bilden så kanske du förstår. Det här gör också att man inte kan använda vissa färger i kläderna för då kryper man liksom in i bilden. Svåra färger är blått, ljusgrönt och diverse ljusa färger. Därför måste man alltid göra ett cromi-prov före respektive sändning för att ställa om rätt färg och nyans.

– Man kan faktiskt få en kavaj eller tröja att byta färg bara genom att ställa in olika på en och samma tagning.

– Det andra teknikproblemet är att man inte själv kan styra när man vill byta bild utan detta sköts av en bildproducent. Det går aldrig att vara riktigt säker på att det fungerar, säger Johan.

– Genom mitt arbete i Flygvapnet har jag fått se mycket av Sverige. Jag har bott på flera ställen i landet och skapat många kontakter, säger Johan. Han tycker att flexibiliteten och lagandan i militäryrket är en av de stora fördelarna. Men han är glad att ha en placering på fast ort, nu när han har fru och barn.

– Johan, vilken är den största skillnaden mellan att vara meteorolog i TV-rutan och försvarsmeteorolog i Flygvapnet? Han tittar på mig som om han tror att jag skojar.

– Det går inte att jämföra, säger han med eftertryck.

– På TV redogör jag för prognoser som andra har gjort, jag är presentatör. I Flygvapnet jobbar jag som meteorolog. Där gör jag analyser och prognoser för hela Nordeuropa, säger Johan samtidigt som han lyfter pennan och ritar med svepande rörelser över sitt svart/vita prognospapper. Jag försöker få en blick på prognosen. Blir det verkligen mera snö? ■